

Zprávy

Profesor Vlastimil Pařízek (1930–2002)

V létě roku 2002 jsme se rozloučili s Vlastimilem Pařízkem, odborníkem-pedagogem, univerzitním profesorem, ale především s mimořádným člověkem.

S jeho osobností byl spojen rozvoj pedagogických věd v Československé a později České republice. Mnohé jeho monografie a dílčí studie patří k tomu nejlepšímu, co bylo u nás ve své době napsáno. Má zásluhy o rozvoj mnoha pedagogických disciplín. Intenzivně se věnoval například oblasti psychodidaktiky prvního a druhého stupně školy, obsahu ekonomického vzdělání na středních odborných školách a oblasti srovnávacích výzkumů současných výchovných systémů, včetně koncepcí učitelského vzdělávání. Jeho odborné publikace byly a ještě dlouho budou stálou inspirací nejen pro teoretiky zabývající se pedagogikou jako vědou, ale i pro studenty učitelství a učitele v praxi. Profesor Pařízek postupně působil jako vysokoškolský učitel na několika pražských fakultách a s jeho žáky se můžeme setkat nejen na mnoha školách v celé České republice, ale i v zahraničí.

Narodil se 18. června 1930 v Brně. Maturoval na reálném gymnáziu v Praze. Po maturitě studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy ruštinu, dějepis, pedagogiku a psychologii. V letech 1954–57 absolvoval vědeckou aspiranturu u profesora Chlupa v Československé akademii věd a roku 1958 obhájil kandidátskou práci na téma „Vytváření a osvojování mluvnických vědomostí na národní škole“ a dosáhl hodnosti CSc. Otakaru Chlupovi věnoval monografii „Otakar Chlup a perspektivy výchovy“ (1977). V letech 1957 až 1964 působil na Pedagogickém ústavu J. Á. Komenského Československé akademie věd, kde se věnoval především výzkumu základního učiva.

Od roku 1964 působil na společenskovědní fakultě Univerzity 17. listopadu v Praze, kde od roku 1969 do roku 1974 pracoval ve funkci proděkana a děkana. Zde se setkával především se zahraničními studenty a jeho odborný zájem se zaměřil na srovnávací studium školských systémů.

V roce 1968 obhájil při habilitačním řízení studii „Pedagogické problémy vzdělávacích soustav“ a byl jmenován docentem pro obor pedagogika na Karlově univerzitě. Později přešel na Vysokou školu ekonomickou v Praze,

kde byl v roce 1990 jmenován profesorem. Během působení na této vysoké škole napsal mimo jiné známé publikace „V. I. Lenin o výchově“ (1980), „K obsahu vzdělání a jeho současným přeměnám“ (1984), „Jan Ámos Komenský a jeho odkaz dnešku“ (1987) a „Učitel a jeho povolání. Analýza učitelské profese“ (1988).

V roce 1990 byl jmenován vedoucím Katedry obecné pedagogiky na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity, kde pracoval až do léta roku 2002. Katedra obecné pedagogiky mu byla svěřena v obtížném popřevratovém období. Nebyla to katedra velká, ale byla odborně velmi zdatná. Jejími členy byli v té době například profesori Jiří Kotásek, Radim Palouš či František Singule. S jejich pomocí profesor Pařízek prosadil mnohé změny v koncepci oborového studia pedagogiky, např. rozdělení studia do dvou stupňů – základního studia a studia specializačního, kdy si studenti volili odborné specializace (výchovné poradenství, řízení školy). Nebylo jeho vinou, že se v současnosti tato koncepce studia vytratila.

V tomto období se také podílel na vypracování různých projektů rozvoje a změny české školy. Jeho zásluhou bylo, že se kolem těchto problémů rozvinula diskuse pedagogické veřejnosti. Měl také velký podíl na tom, že se v Praze uskutečnil od 8. do 14. července 1992 VIII. Světový kongres srovnávací pedagogiky.

Vědecká činnost profesora Pařízka byla velmi rozsáhlá, a jak již bylo řečeno, zahrnovala celou škálu odborné pedagogické problematiky. V posledním období se věnoval především srovnávací pedagogice a obecné pedagogice, včetně pedeutologie. Mezi jeho poslední práce patří publikace „Učitel v nezvyklé školní situaci“ (1990), „Jak naučit žáky myslet“ (2002) nebo opakovaně vydávaná „Obecná pedagogika“. Podílel se na dalších knižních publikacích, publikoval v odborných sbornících, v odborných časopisech u nás i v zahraničí, prezentoval svoji práci na mnoha konferencích a seminářích. Stejně dlouhý by byl výčet vědeckých úkolů, výzkumů a grantů, na kterých se podílel nebo které vedl.

Jeho vědecká činnost byla vždy spojena s pedagogickou. Během let svého vysokoškolského působení vychoval celé generace učitelů všech typů škol, stovky studentů oborového studia pedagogiky, aspirantů a doktorandů. Jako předseda oborové rady pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy se vždy snažil o udržení vysoké úrovně doktorandského studia a i zde se spolupodílel na výchově mnohých dnes již úspěšných odborníků v oblasti pedagogických věd. Svým posluchačům se vždy věnoval velmi obětavě a poskytoval jim mnoho svého času v individuální přípravě. Byl jim laskavým, ale náročným učitelem, který měl pochopení i pro jejich životní a studijní problémy.

I jeho veřejná činnost byla rozsáhlá. Všichni vzpomínáme, s jakou chutí

chodil až do konce života cvičit do oblastního Sokola nebo jak se podílel se zanícením na práci České futurologické společnosti. Na tomto místě nemohu nevzpomenout na jeho práci v pražské pobočce České pedagogické společnosti.

Věřím, že mluvím ze srdce všech, kteří ho znali, když na závěr připomenu, jakým povzbuzením a oporou pro nás bylo setkávat se s ním. Jaké kouzlo vyzařovalo z jeho vzácné osobnosti, když jsme s ním mohli hovořit. Při těchto setkáních obohacoval naše životy svou moudrostí a lidskostí. Proto nám tolik chybí.

Jiří Prokop

Vzpomínka na PhDr. Miroslava Riedla

Letos by bylo PhDr. Miroslavu Riedlovi, CSc., osmdesát let. Chtěl se dožít věku Komenského a téměř se mu to podařilo. Chyběl pouhý rok a půl a příkladu svého největšího vzoru i krajana by dosáhl. Narodil se 2. září 1922 v Uherském Ostrohu a zemřel 19. března 1999 v Brně. Téměř 77 roků vyplnil pozoruhodný život dobrého učitele, svědomitého odborníka i poctivého člověka, který dokázal žít s druhými i být sám sebou, který si vážil hodnot pravých a otáčení „na čtveráku“ nesnášel.

Než se stal osvědčeným učitelem učitelů na Pedagogickém institutu ve Zlíně (1960–64) a na Katedře pedagogiky Pedagogické fakulty UJEP v Brně (1964–84), absolvoval tvrdou školu života. Vyšel z Moravského Slovácka, ze skrovných poměrů, 12 roků byl knihářem, za války byl totálně nasažen v Německu (1942–43). Tajně odtud unikl, ilegálně se skrýval a aktivně se účastnil pražského květnového povstání. Cesta k vysokoškolskému vzdělání se mu otevřela až po 2. světové válce. Absolvoval studium pedagogiky a psychologie na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity v Praze (1950–54) a do roku 1960 vyučoval na pedagogických školách v Brandýse nad Labem, v Praze, v Sobotíně a v Kroměříži.

Dvacet let pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti na Pedagogické fakultě v Brně věnoval hlavně dějinám pedagogiky. Miroslava Riedla i dobu charakterizuje, že kandidátskou práci z konce 60. let mohl obhajovat až po listopadu 1989. Jeho nejvýznamnější dvoudílná monografie „Zavádění povinné školní docházky na území Jihomoravského kraje“, vydaná 1982–83, svědčí o plném zaujetí autora, o jeho poctivém studiu archivních pramenů, dokumentujících příkladné i těžké začátky českého obecného školství na Moravě od 70. let 18. století v podmínkách tvrdé germanizace. Odpovědný a vyvážený smysl pro objevování nových regionálně významných skutečností i pro jejich širší syntézu a kontext prokazují i další práce věnované pr-

vým školám na území Velké Moravy, školám na Moravě do založení Karlovy univerzity, školám v rodném kraji J. Á. Komenského za jeho života, činnosti hradištských jezuitů na moravsko-slovenském pomezí po Bílé hoře, počátkům školství na Kopanicích, učitelům pod církevní nadvládou po r. 1848, neutěšené školní docházce a námezdní práci školních dětí v 19. a na počátku 20. století, prvním učitelským spolkům na Moravě aj. Objevoval, sbíral a ověřoval zkrátka potřebné minulé zkušenosti pro naši přítomnost i budoucnost. Z dělníka knihaře vyrostl kritik duchovní bídy.

Jeho víra v učitelské kultivační poslání byla a je inspirující. Vděčně ji dnes uchovávají již nemnozí. I jeho láska k rodnému kraji, národu a všelidskému realistickému, humánnímu a demokratickému odkazu J. Á. Komenského vybízí k následování. Málokdy bylo zapotřebí tak odpovědných i dobrosrdečných učitelů, jakým byl Miroslav Riedl, jako dnes.

Bohumír Blížkovský

Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou Etika a etická výchova v školách na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Katedra psychológie a etickej výchovy PdF TU v Trnave zorganizovala u príležitosti 10. výročia znovuoživenia Trnavskej univerzity vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou *Etika a etická výchova v školách*. Konferencia sa konala 27. 9. 2002 v priestoroch novo rekonštruovanej budovy pôvodnej Trnavskej univerzity, v ktorej momentálne sídli Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU.

Pozvanie na konferenciu prijalo takmer 80 účastníkov, medzi ktorými bolo 12 zahraničných hostí z Poľska (3) a z Českej republiky (z Prahy, Olomouca, Hradca Králové a Brna). Potešujúce je, že pozvanie prijali aj bývalí študenti PdF TU.

Poslaním konferencie bolo:

- prehĺbiť teoretické zdôvodnenie predmetu etická výchova v školách v súčasnej pluralitnej spoločnosti,
- prezentovať niektoré nové poznatky a výsledky vedeckých výskumov v odbore,
- vzájomná výmena poznatkov a skúseností odborníkov z vysokoškolských pracovísk na Slovensku a v zahraničí,
- oboznámiť sa s problémami a potrebami učiteľov EV v ich konkrétnej školskej praxi.

Záštitu nad celým podujatím prijal rektor TU prof. JUDr. Peter Blaho,

CSc., ktorý konferenciu otvoril slávnostným príhovorom. Zdôraznil v ňom potrebu etiky v súčasnej spoločnosti a návrat k jej koreňom v grécko-atickej a judaisticko-kresťanskej tradícii.

Doobedňajšie plenárne rokovanie pokračovalo prednesením príspevkov hostí. Mgr. Ladislav Lencz, iniciátor etickej výchovy na Slovensku, v svojom príspevku *Etická výchova pre polarizovanú spoločnosť* ponúkol perspektívy a možnosti predmetu etická výchova v súlade s realizáciou projektu Milénium. Prof. Dr. Krzysztof Koptas z Akadémie Pedagogiki Specjalnej z Varšavy, predniesol príspevok *Problematika výchovy pred vstupom do Európskej únie*, v ktorom analyzoval fenomén výchovy a jeho riziká v zjednocujúcej sa Európe. Doc. Dr. Rudolf Smahel, ThD. z Katedry kresťanskej etiky z Cyrilometodejskej teologickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci reflektoval otázku získania etického cítenia a myslenia u detí (*Základné predpoklady k získaniu etického cítenia a myslenia u detí*). Doobedňajšie rokovanie zakončil Doc. MUDr. ThLic. Marián Mráz SJ, PhD. z Katedry psychológie a etickej výchovy PdF TU, ktorý sa v svojom príspevku *Zmysel výchovy a jej základné východiská* zaoberal hermeneutikou základných pojmov, antickými východiskami výchovy a vzájomnou podmienenosťou neetickeho a axiologickeho rozmeru osobnosti vo výchovnom procese.

Poobedňajšie rokovanie prebiehalo v štyroch sekciách. Príspevky v sekcii A s názvom *Teoretické východiská predmetu etická výchova* akcentovali fakt, že predmet etická výchova by sa mal v teoretickej rovine pohybovať v priestore antropologicko-axiologicke-etickeho (prof. Žilínek, prof. Klimeková). Čo sa týka procesuálne-činnostnej roviny, táto by mala čerpať z poznatkov eticko-psychologicko-pedagogickej bázy (prof. Grác, dr. Vacek). V tejto sekcii odznali aj príspevky, ktoré poukázali na návrat k cieľu a poslaniu výchovy v zmysle antickej *paideia* a kresťanskej *educatio*.

V sekcii B s názvom *Hodnotová orientácia mladého človeka v súčasnosti* odznali príspevky teoretického charakteru (doc. Hrehová, doc. Kútny, 'dr. Boryszewski) a tiež príspevky, ktoré prezentovali výsledky najnovších vedeckých výskumov v danej oblasti (doc. Grónsky, dr. Klčovanská, dr. Matula). V tejto sekcii bolo možné porovnať poznatky slovenských odborníkov v porovnateľných oblastiach s poznatkami zahraničných účastníkov.

Secia C s názvom *Aktuálne problémy vo vyučovaní predmetu etická výchova* bola zameraná na analýzu a riešenie praktických problémov. Jej súčasťou sa stala aj problematika *prípravy na manželstvo a rodinná výchova v programe EV*, nakoľko táto oblasť bola pomerne početne zastúpená. Aj táto secia bola obohatená o názory a pohľady zahraničných odborníkov.

Secia D *Pozícia učiteľa etickej výchovy* bola zameraná na prípravu učiteľa na vyučovanie, dialóg učiteľa s rodičmi, až po status učiteľa EV. Príspevky predniesli vysokoškolskí a stredoškolskí učelia. Súčasťou tejto sekcie

bola aj problematika *integrácie detí s rôznym druhom postihnutia*, ktorú moderoval prof. Požár, nestor v tejto oblasti na Slovensku.

V sekciách odznelo takmer 40 príspevkov, ktoré boli publikované v zborníku s rovnomenným názvom. Tým, že účastníci konferencie dostali zborník pri prezentácii, vytvoril sa v sekciách väčší priestor pre diskusie. Tieto boli veľmi zaujímavé a podnetné, často tiež dobrou inšpiráciou pre prax. Ku koncu moderátori zhrnuli prácu v jednotlivých sekciách do záverov, ktoré budú slúžiť pre skvalitnenie práce v tomto odbore.

Konferencia vyvrcholila slávnostnou recepciou, ktorá bola priestorom na vytváranie nových kontaktov a možností pre spoluprácu. Jej atmosféra bola zavŕšením dobre pripraveného a podnetného podujatia, ktorého účastníci sa rozišli s prianím organizovať akcie podobného charakteru pravidelne.

Blanka Kudláčová

Jaká byla Socialia 2002

Ve dňoch 10. a 11. júna 2002 sa na Pedagogické fakulte UHK uskutočnil již VI. ročník mezinárodní konference „Socialia 2002“, tematicky zaměřený „K sociální analýze mládeže“. Téma nebylo zvoleno náhodně, ale je organickou součástí výzkumného záměru „Sociální analýza mládeže ve východočeském regionu“, který je řešen především na Ústavu sociálních studií (ÚSS) PdF UHK a nachází se v předposledním roce řešení. Organizátorem a pořadatelem konference se stal již tradičně ÚSS PdF UHK a spolupořadatelem byla Východočeská pobočka České pedagogické společnosti. Účastníky pracovního setkání byli pedagogičtí a vědečtí pracovníci škol, institucí, úřadů a odborníci z praxe z České republiky, Slovenska a Polska. Cílem „Socialie 2002“ byla výměna názorů a zkušeností, diskuse odborníků z oblasti teorie a praxe s cílem hledat nové pohledy, přístupy a pojetí mládeže z různých úhlů pohledu. K naplnění tohoto cíle přispěli svou účastí jak odborníci z ČR, tak i zahraniční hosté z univerzit v Bratislavě, Bánské Bystrici, Nitry, Prešova, Trnavy, Walbrzychu, Opole, Czestochowej a Warszawy.

V plenárním jednání zazněly dva hlavní referáty. Jako první se ujal slova ředitel ÚSS PdF UHK Doc. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc., s příspěvkem na téma „Sociální analýza mládeže ve východočeském regionu“, kde zazněly hlavní dosavadní zjištění a postřehy k této problematice. Další zajímavé sdělení přednesl Prof. PhDr. Peter Ondrejko, Ph. D., proděkan nové fakulty v Nitře, zaměřené na sociální problematiku, který nazval svůj referát „Globalizácia a individualizácia mládeže (negatívne stránky)“.

Téma konference se dále rozvíjelo ve velmi širokém záběru – v odpoledním jednání v šesti odborných sekcích. Tato odborná setkání pokračovala

i následující den dopoledne. Je potěšující, že kromě přihlášených účastníků navštívili a aktivně se zapojili i mnozí studenti PdF UHK. Z diskusí v jednotlivých odborných sekcích bylo zachyceno mnoho podnětných návrhů.

Závěry z jednání v sekcích

1. sekce – Profesní uplatnění mládeže

Odbornými guaranty a moderátory sekce byli Doc. PhDr. Iva Jedličková, CSc., PhDr. Václav Šíma a PhDr. et MgA. Milan Kincl z ÚSS PdF UHK.

Nadpoloviční část vystoupení vycházela z empirických výzkumů vystupujících a prezentovala jejich ucelená výzkumná šetření nebo jejich části, a to s převažujícím náhledem na širší souvislosti profesního uplatnění středoškoláků a vysokoškoláků. Je také třeba konstatovat značnou různorodost zorných úhlů, z nichž na problematiku profesního uplatnění mládeže nahlíželi autoři příspěvků, a šíři uplatňovaných aspektů, které sahaly až například ke komunikativním dovednostem mládeže a frazeologismům v mluvě mládeže a jejich vazbě na profesní přípravu a budoucí profesní uplatnění.

Velká šíře, různorodost i diskuse k jednotlivým příspěvkům nedovolily formulovat shrnující závěry, které by znamenaly doporučení pro společenskou praxi ve věci profesního uplatnění mládeže. Vedlo to vše k doporučení uspořádat jednání věnované pouze profesnímu uplatnění mládeže. Tak by bylo lépe možné rozčlenit různá hlediska této problematiky. Jako velmi frekvencované se ukázalo také téma profesního uplatnění vysokoškoláků, což ovšem přesahuje rámec jak této konference, tak především výzkumného záměru na Ústavu sociálních studií. Ukazuje se, že i toto téma by bylo vhodným námětem pro další výzkumy, jejich prezentaci a výměnu zkušeností nejenom v univerzitní sféře.

2. sekce – Životní způsob mládeže

Odbornými guaranty a moderátory sekce byli Doc. PhDr. Jiří Semrád, CSc., a PaedDr. Monika Žumárová z ÚSS PdF UHK.

Tato sekce zahrnovala řadu vysoce hodnotných příspěvků, jejichž úroveň byla podtržena hojnou mezinárodní účastí kolegů ze Slovenska a Polska. Příspěvky se zaměřovaly na stav hodnotové orientace dětí a mládeže a na další jevy s ní spojené. Nezabývaly se problematikou pouze obecně, ale zahrnovaly jednotlivé aspekty řešených problémů, institucionální hlediska, nabízející se edukativní prostředky a podmínky k řešení dané problematiky apod. Jednotlivá vystoupení a diskuse ukázaly, že po době, kdy se výzkumná šetření rozvíjela především v teoretické rovině, následuje období, kdy se problematika řeší i v rovině kvalitativní. Složitost sledované problematiky neumožňuje jevy pouze „změřit či kvantifikovat, ale je nutné sledovat i vztahovou rovinu a její dynamiku“. Z diskuse o empirických výzkumech

hodnotových orientací, zájmů a volného času vyplynulo, že je snaha vidět tuto problematiku v širších souvislostech, které se snaží překonávat zjednodušující pohledy.

Závěry, náměty, vyústění jednání sekce:

- pokusit se o sjednocení východisek a přístupů v empirických výzkumech hodnotové orientace a důsledně vyvozovat závěry jak pro praxi, tak i pro teorii,
- zaměřit se na hlubší objasnění pojmů děti, mládež, dospělí, mladá generace v souvislosti s právními i správními a se sociálně-ekonomickými přístupy,
- je třeba se i nadále vyvarovat nebezpečí vidět děti a mládež jako uzavřené sociální útvary bez vztahu ke společnosti.

3. sekce – *Současná mládež a rodina*

Odborným garantem a moderátorem sekce byl Doc. PhDr. PaedDr. Kamil Janiš, CSc., z Katedry pedagogiky a psychologie (KPP) PdF UHK.

Příspěvky se v naprosté většině opíraly o empirická šetření. Převažujícím tématem se ukázala být romská problematika, kde se projevují významné rozdíly mezi naším terénem a terénem na Slovensku. K této problematice byla poměrně rozsáhlá diskuse. Její význam lze spatřovat v tom, že se nejednalo pouze o komentář ke statistickým údajům, ale o prezentaci vztahů mezi poznatky a hledání strategií, východisek a možných řešení.

V závěru bylo doporučeno rozšířit problematiku na „celou rodinu“, na všechny věkové kategorie. Současně bylo navrženo s předstihem realizovat srovnávací výzkumy se Slovenskem a Polskem v dané oblasti. Domníváme se, že vstupem do EU bude účelné mít k dispozici obdobné materiály, východiska a podložené strategie.

4. sekce – *Prevence sociálních deviací*

Odbornými guaranty a moderátory sekce byli PhDr. Pavel Vacek, Ph.D., z KPP PdF UHK a PhDr. Leona Dolejšová z ÚSS PdF UHK.

Tematický rozptyl příspěvků byl velmi široký. Nicméně k jisté typizaci přednesených referátů lze přistoupit. Řada příspěvků byla zaměřena na otázky prevence sociálních deviací zejména ve vztahu ke škole, na otázky intolerance k romské populaci a na prezentaci vzdělávacích projektů pro romské děti a mládež. Dále na agresivitu a šikanování ve škole, na konzumaci drog, alkoholu atd., na problematiku záškoláctví, na výchovu k občanství, na sociální deviace, na otázky participace dětí a mládeže atd., na resocializaci mladistvých v podmínkách ústavní výchovy, na otázky mediálního násilí, na problematiku smysluplnosti existence mladých lidí atd.

Posluchačům tak bylo poskytnuto široké názorové spektrum na řadu velmi ožehavých problémů, ale také konkrétní náměty pro primární prevenci v dané oblasti.

5. sekce – Mládež a sociální práce

Odborným garantem a moderátorem sekce byl PhDr. Josef Zita z ÚSS PdF UHK.

Široké tematické vymezení sekce se vyprofilovalo do procesů profesionalizace v pomáhajících profesích, do profesionalizace sociálních pracovníků a na přípravu k výkonu této profese. Přednesené příspěvky se zabývaly sociální prací, pečovatelstvím, sociálními službami, sociologií, pedagogikou a dalšími obory a disciplínami. Prezentovány a diskutovány byly tři probíhající výzkumné úkoly a pět projektů či grantových úkolů. Podnětná byla v této souvislosti debata k novým metodologickým přístupům ve výzkumných strategiích, konkrétně kvalitativních a integrovaných.

Pro další ročníky této konference bylo doporučeno užší tematické vymezení a specifikace této sekce a získání pro ni i dobré praktiky z oblasti sociální práce a sociálních služeb a tím více konfrontovat akademické interpretace s žitým reálným světem.

6. sekce – K interdisciplinárnímu pohledu na děti a mládež

Odbornými guaranty a moderátory sekce byli Prof. PhDr. Václav Kovářiček, CSc., z ÚSS PdF UHK a PhDr. Jan Lašek, CSc., z KPP PdF UHK.

Tato sekce dala prostor interdisciplinárnímu pohledu na děti a mládež. Přes značnou pestrost příspěvků lze konstatovat, že přes různé přístupy bylo jednotícím kritériem seriózní zpracování. Bohatá diskuse svědčila o vzájemné inspiraci zúčastněných. Závěry z této sekce není možné formulovat.

Závěr konference proběhl 11. 10. 2002 v poledních hodinách formou plenárního jednání. Garanti jednotlivých odborných sekcí krátce vystoupili a seznámili přítomné se závěry a výsledky jednání v sekcích. Dále byly vyhlášeny výsledky studentské sekce SOCIALIE 2002. Tato soutěž probíhala formou studentských odborných prací. Celkem bylo odevzdáno 41 prací. Do užšího kola postoupilo 15 odborných prací. Protože se jednalo většinou o studenty kombinovaného studia (tedy zaměstnané), nebyla možnost prezentace jednotlivých prací v průběhu konference. Přesto byly vyhlášeny tři nejlepší práce.

Na závěr ředitel ÚSS Doc. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc., poděkoval všem přítomným za aktivní účast na konferenci a pozval je na další setkání, které se bude konat vždy jednou za dva roky.